

YUNT

6 MAYIS 2026

16 AĞUSTOS 2026

Küratörler:

Merve Elveren

Meriç Öner

Katılımcılar:

Gürbey Hiz

Emre Hüner

Mona Mahall

& Aslı Serbest

Metehan Özcan

Firuzan Melike Sümertaş

Deniz Tortum

VarYok

Sergi Arkası

YUNT diye bir yer.

Uzun zamandır kurumları tartışıyoruz; küçük ve orta ölçekli kurumların yok de-
necek kadar çok azalmışlığın yarattığı daralmayı hissediyoruz. Ziyaretçi sayı-
larından bağımsız eleştirel programlar üretebilmenin, araştırmaları, önerme-
leri, soruları tartabileceğimiz bir alanın yoksunluğunu yaşıyoruz. YUNT, böyle
bir ortamda daha zinde bir mekân olarak karşımıza çıkıyor. Ölçeği sayesinde
çoklu davetlerle geliştirdiği, birbirini tekrarlamayan ama bir izlek oluşturabilme
imkânı sağlayan programları “bugün”ü önceliyor; değişebiliyor, “olmadı” deyip
yeniden başlayabiliyor, hatta durabiliyor ve daha önemlisi şekil değiştirebiliyor.
Şubat 2025’te YUNT bizi bir yıllık bir proje için davet ettiğinde, araştırdığı konu
“kamusal alan”dı. İyi de, bugün (geniş anlamıyla bugün) kamusal alan üzerine
konuşacak ne kaldı ki?

“Kamusal alan”

Kamusallık “alan” parantezine alınınca, otuz küsur senelik tartışmalardan örü-
lû bir sarmalın içine düşüyoruz. Sarmalın merkezinde bulunan ilerici toplumsal
idealler, *Avrupai* bir zihinsel performansa dayanıyor. Daha iyisine bir türlü ulaş-
madığımız, yürüye koşa gönlümüzdeki o ferah yere varamadığımız, eksiklerimizi
bir türlü kapatamadığımız bir durakta asılı kalıyoruz. Benzer fikrî inceliklerin izin-
den kurulan bir sergi, böylesi bir tarihsel birikimi kırmaya muktedir değil. Olsa
olsa bir dizi sözün açığa çıkmasına, bunların belki bir biçimde yanıtlanmasına ya
da kıyasıya eleştirilmesine, bir ihtimal ki, anında sönmesine veya sonradan har-
lanmasına yarayacak. Lakin yerli yerinde, kendi kendine işleyen bu potansiyel
mutlaka minyatür bir kamusallık iddiası üretecek. Bizim tercihlerimiz doğrultu-
sunda, kamuya aitliği bizzat tecrübe ettiğimiz zaman ve mekânda kayıtlı çatlak-
lara işaret edecek. Anları ve coğrafyaları örtüşmeyen, sezgisel ve kesintili ilişkiler
içerisindeki işler, serginin kamusu tarafından yorumlanacak. Belki de bu hâliyle
zihinde tekrar eden ezberleri kurcalayacak.

Sergi yapmak.

Demek oluyor ki bu sergi, kendi başına güzel ya da bir arada uyumlu olanları bir
araya getirme zevkinden şekillenmeyecek. Bir sanatçının işlerini de derlemeye-
cek. Kamusallık, sergi yapmaya özgü olağan bir nitelik olarak kabul edildiğinden,
sözü mümkünse uygulamasından çok uzağa düşmeyecek. Öğretici bir eda takı-
nıp meseleyi kategoriler dâhilinde gruplamaya, lineer ya da homojen bir anla-
tıya dönüştürmeye yeltenmeyecek. Sergi, kamusallığa dair zaman ve mekândaki
kırılmaları yeniden hatırlatırken kendi bütünlüğü de üçe bölünecek. Ancak ileri-
de fark edeceğiz ki bu karar, aslında serginin kurduğu geçici savlar ortamını üçe
katlayarak genişletecek.

YUNT

Belirsizlik.

Sergi neticede bir soru etrafında şekilleniyor: “Kamusallığın koruması altında varsayılanların ani dönüşümü, bugün, burada nasıl not edilir?” Sonrası bizim için sezgisel bir arayış. Sohbet, sergiye bir kelime dağarcığı oluşturdukça katılmasını istediğimiz kişiler netleşiyor. Zamanın ve mekânın geçişkenliğinden söz ederken Metehan Özcan’ın işlerini konuşmaya başlıyoruz. İşi üretirken, aynı anda çalıştığı konuya, duruma maruz kalan sanatçı müellif olmaktan feragat ediyor. Bu bakımdan görsellerdeki ve buluntu metinlerdeki detaylar kişisel deneyiminden kaynaklanıyor. Özel ile kamusal arasında ne gizlenen ne de kalınlaşan çizgi, neticede normun bilgisini zorluyor.

Tahayyül.

Beklentiler ile gerçeklerin uyumsuzluğunu idrak ettiğimizde, havada asılı kalan ve silikleşen tahayyüllerle yüzleşiyoruz. Kişisel, toplumsal, dünya ölçeğinde şekillendirdiğimiz bu tahayyüllerin, geçmişten uzatılan, çoğunlukla test edilmemiş bir “gelecek anlatısı” olduğu ortaya çıkıyor. *Gelişmeye* dair hızlandırılmış adımların izini sürmek için, mimarlık tarihçisi Gürbey Hiz’in *Servet-i Fünûn*’daki anlatılardan derlediği atlas geliyor aklımıza. Manifold’daki “A’dan Z’ye *Servet-i Fünûn*” yazılarında gezinmeye başlıyoruz. Aradığımız vaat ve tahayyüle hemen “Balon” maddesinde denk ediyoruz: Balona “Beyazıd’dan binilip, Şişli’de inilecek.”

Şimdiki zamanda tarih.

Kamusallığın girdiği kıskacı dillendirirken zamanda sıçramak kullanışlı bir araca dönüşüyor. Ancak toplum ve mekân ilişkilerini göz ardı etmek söz konusu değil. Geçmişten bugüne uzanan değişimlere dayanan örnekleri düşünmek için Firuzan Melike Sümertaş’ın araştırmasına yöneliyoruz. İstanbul’da Osmanlı hanedanından kadınların sipariş ettiği ve onların isimleriyle anılan pek çok yapı var. Bunlardan biri olan Büyük Valide Han, 17. yüzyıldan bugüne kadar işlevini, hâlâ ilk gün planlandığı şekilde sürdürüyor. Han’ın cemaati, üç yüz küsur yıllık sürecin izlerini taşıyor.

Sınırlar.

Gerçek ile tahayyül arasında gidip gelirken, iktidarların nerenin kime ait olduğunun yazılı kurallar ve çizili haritalarla tarif etmesine takılmamak mümkün değil. Mona Mahall ve Aslı Serbest ile özel ve kamusal alanın geriliminden türeyen yeni çalışmaları için sohbete oturduğumuzda, karşılıklı önerilerimizin araştırma safhasındayız. Ancak konuşmanın ortak merkezine Avrupa’nın reel ve aynı zamanda yapay varlığı oturuyor. Mahall ve Serbest’in araştırmasına konu olan antropolog Marija Gimbutas, eşitlikçi, heterarşik, barışçıl ve son derece gelişmiş bir Avrupa’yı tanımlıyor. Adlandırdığı kadın figürinleri, sundukları kolektif yaşam anlayışı ve dışardakini içeri katmaya dair ısrarı, bugünün “gerçek”lerinden oldukça uzak. Gimbutas, beklentiler ve gerçekler arasındaki kapanmayan makası henüz hayat-tayken deneyimliyor.

YUNT

Başkaca dünyalar.

Serginin, beklentiler, vaatler, gerçekler, tahayyüller ve dün, bugün, gelecek arasında salınan, çokça sezgisel olan ve bu sebeple de müphem kalan sözü, aramıza katılanların fikirleriyle fantastik bir evreni görünür kılıyor. Bu doğrultuda Emre Hüner'i davet ediyoruz. Ne de olsa çalışmaları, çizimler, üç boyutlu nesneler ve videolar aracılığıyla kurduğu sahnelerde, arkeolojik kalıntılar ile insan sonrası bir dünya arasındaki göz ardı edilemez geçişkenliği gözler önüne seriyor. Bugün çöküşünü derinden hissettiğimiz toplumsal sistemin zaaflarını bilimsel veriler ve spekülatif anlatılarla su yüzüne çıkarıyor.

Eşik.

Böyle bir çöküşün içinde beklentilerimiz boşa çıktıysa, gelecek tahayyüllerimiz bulanıklaştıysa, bugünün tanımı belirsizliğe sevk olduysa, neden hâlâ bir pazarlık içindeyiz? Elde avuçtakini korumaya, mevcudu dönüştürmeye ve müdahillikte ısrar etmeye Deniz Tortum'a gidiyoruz. Tortum'un filmi ne burada ne orada, *Dünya*'da veya *Dünya* ötesinde, arafta bir yerde var olan ama ona uyumlanmayan bir duruşu Efe Murad'ın şiiri ile karşılıyor: "Tatlı ve rüya anların dünya / Tüm kaybediş özendirilirse / Gerçekten sorup gerçekten söylerse / Kaybediş kavuşturur dünya."

Buluşmak/Yerleşmek.

Katılımcılar ve işler netleşince müzakere alanı belirginleşiyor. Bir sergi, temelde temaslar ve mesafeler yoluyla bir işin bir diğeriyle karşılaşarak etkisini değiştirdiği bir ortam kurguluyor. YUNT'un bize açtığı fiziksel alana yerleşirken nefessiz bir kalabalıktan kaçınıyoruz. Bir araya gelecek içeriği kapsamlı enstalasyonlara ve ipuçlarına dönüştürerek üç aşamaya yayma fikri bu tasarruftan doğuyor. Ancak bunu uygulamakta tereddüt etmeyişimizin daha derin bir arka planı var. Şubat 2025'te sohbetine başlayıp Ekim 2025'te ilk ayağını sunacağımız sergiyi üç ayda tüketmekten yana değiliz. Mekânda ve zamanda kâh gizli kâh görünür kaymalara işaret eden serginin bunları yaşanır kılması bizi heyecanlandırıyor. Ayrıca "Bugünün ortamında sergi yapmak ne demek? Statik bir format bizlere ne önerebilir? Bir sergi süresince yeniden kurgulanabilir mi? Bugünün belirsizliğini ve beraberinde gelen duygusal devinimlerimizi temel alarak yeni sorular önerebilir mi?" diye kurcalamaktan kendimizi alamıyoruz.

Çapraz Tozlaşma.

Üç bölünmüş bu sergi, aynı zamanda her şeyi de üçle çarpıyor. *Canlı* (Gürbey Hiz ve Emre Hüner), *Halı Altı* (Metehan Özcan ve Mona Mahall-Aslı Serbest) ve *Anıtsı* (Firuzan Melike Sümertaş ve Deniz Tortum) üst başlıkları, kendi içinde yeniden yer değiştirmeye imkân tanıyor; her katılımcı ve her iş, yer aldığı bölümün sınırlarını aşarak diğerlerine, diğer işlere dokunabiliyor. Tozlar, sergi mekânında üç bölüm boyunca uçuşuyor. Gürbey Hiz'in *Tahayyüller*, *İnşalar*, *Deneyimler Atlası*'nda yer alan *Servet-i Fünûn* gözlemlerinden derlediği seçkiler ile Metehan Öz-

YUNT

can'ın *Kahramanlar* fotoğraf serisinde karşımıza çıkan köprü birikintileri, kentin içinde aynı anda kimseye ve herkese ait olanın izini sürmüyor mu? Mona Mahall ve Aslı Serbest'in *yenieski avrupa* yerleştirmesinde yeniden yorumlanan Neolitik buluntuların bugün artık ütöpik olarak anlaşılması ile Emre Hüner'in *Neochronophobiq* yerleştirmesinde yer verdiği ve yeniden kullanılabilir hâle getirdiği Neolitik kalıntıların çarpıcı gerçeklik iddiası birbirinden ne kadar uzak? Veya Mehmetan Özcan'ın köprü birikintileri, bu işlerin imlediği kazı alanlarından farklı mı? Firuzan Melike Sümertaş'ın araştırmasında yer alan, ortak ticaret ve yaşam alanı olarak hayata geçirilen Büyük Valide Han'ı Mahall ve Serbest'in araştırmasında yer verdiği Marija Gimbutas görse ne hissederd? Deniz Tortum'un Dünya ötesi *Dünya*'sındaki aidiyet hissi Hiz'in araştırmasında yer verdiği "Yaşasın toprak, meskenimsin" alıntısından ayrı düşünülebilir mi?

VarYok bugün için farklı zaman ve coğrafyalardan derlediği izleri mekâna asılı bıraktığı sorular ile tamamlıyor. Sergiye gözü, akli değmiş sizlerin eklediği başka sorularla...

Merve Elveren

Meriç Öner